В. Коцюбайло

ОБСТЕЖЕННЯ ПАМ'ЯТОК ДАВНЬОРУСЬКОЇ ДОБИ В с. ПЕРЕСОПНИЦЯ

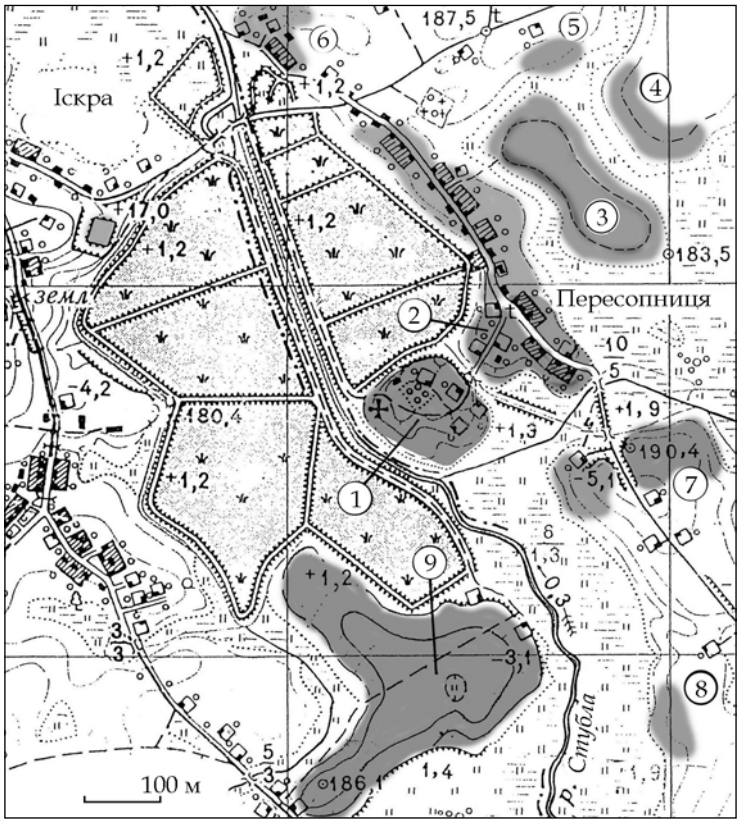

Рис. 1. План с. Пересопниця з позначеними археологічними пам'ятками: 1 — дитинець; 2 — окольне місто; 3 — уроч. «Пастівник»; 4 — на схід від уроч. «Пастівник»; 5 — на північ від уроч. «Пастівник»; 6 — північна окраїна; 7 — уроч. «Мигор»; 8 — південна окраїна; 9 — уроч. «Замостя». За Б. Прищепою

У межах Дядьковицької територіальної громади Рівненщини, на території с. Пересопниця восени звітного сезону проведено розвідки. Було обстежено: городище літописної Пересопниці; уроч. Пастівник (східна окраїна с. Пересопниця); уроч. Мигор (південно-східна окраїна села; рис. 1).

Дитинець. Городище в с. Пересопниця складається з дитинця та окольного міста. Дитинець розташований на низькому мисі правого берега р. Стубли (рис. 1: 1). Південна, східна та центральна частина дитинця зайняті садибами, в північно-західному куті розташована Миколаївська церква.

На городищі обстежено дві присадибні ділянки місцевих жителів в північно-західній частині дитинця. Під час огляду трапились два вторинні відщепи та точильний камінь. Керамічний комплекс складається з уламків гончарного посуду. Загалом це фрагменти горщиків XII — першої половини XIII ст. та XVI—XVII ст., а також трапились вінце горщика X ст. т. зв. «курганного типу».

Уроч. Пастівник. Це окреме підвищення площею 10 га на схід-

Рис. 2. Пересопниця с., уроч. Пастівник, підйомний матеріал: 1 — фрагмент ручки північно-причорноморської амфори; 2 — зооморфна фігурка; 3—8 — фрагменти скляних браслетів; 9 — кресало; 10 — ключ до навісного замка

ній окраїні с. Пересопниця (рис. 1: 3). Оточене вузькими долинами із трьох сторін, з півночі та заходу протікає струмок, правобережний доплив р. Омелянівка. З півдня підвищення обмежене заболоченою заплавою р. Омелянівки. У центральній частині розташовано середньовічний кам'яний хрест та дерев'яний хрест поставлений у 2015 р. Південна частина території урочища відноситься до комунального закладу «Культурно-археологічний центр «Пересопниця».

Розвідку проведено поблизу дерев'яного хреста. У підйомному матеріалі зібрано велику кількість знахідок виготовлених з каменю, глини, скла, кольорових та чорних металів. Керамічний комплекс складається з уламків посуду XII — першої половини XIII ст., XV—XVI ст., фрагменту ручки північно-причорноморської амфори та зооморфної фігурки (іграшки) XVIII—XIX ст. Серед індивідуальних знахідок: фрагменти скляних браслетів та давньоруське кресало лінзоподібної форми (рис. 2).

Уроч. Мигор. Південна окраїна села, північно-східий край мисоподібного виступу корінного берега між річкою Стублою та її правобережним допливом р. Омелянівкою, значна територія зайнята сільськими садибами. Серед підйомного матеріалу трапилась незначна кількість фрагментів давньоруського посуду XII — першої половини XIII ст. Також вдалось виявити ключ до навісного замка, імовірно, XII — першої половини XIII ст., борідка ключа пошкоджена, мала отвір хрестоподібної форми (рис. 2).

Обстеження виявило, що внаслідок активної оранки культурний шар було пошкоджено.

Ю. Пшеничний, А. Бардецький

ДОСЛІДЖЕННЯ БАГАТОШАРОВОГО ПОСЕЛЕННЯ ДУБНО—ОСТРІВ ДУБОВЕЦЬ

Багатошарове поселення в урочищі Острів Дубовець, відоме також як місцезнаходження Свято-Вознесенського жіночого монастиря (1592—1832 рр.), досліджувалося розкопками протягом 2018—2022 рр. Роботи проводилися Міжрегіональною громадською науковою організацією «Дубенський археологічний осередок» спільно з Державним історико-культурним заповідником м. Дубна за підтримки Дубенської міської ради. На розкопках проходили практику студенти Національного університету «Острозька академія» та Рівненського державного гуманітарного університету, а також працювали волонтери.

У звітному сезоні було закладено розкоп на найвищій ділянці пагорба, який вписано в сітку арів, розмічену на пам'ятці з 2018 р. Він повністю займав ар 11, мав площу 100 м^2 і був зорієнтований за сторонами світу. Також, для повнішого розкриття об'єкта 84, було розкопано суміжні квадрати 91—95 ару 3.

Встановлено, що весь північно-східний сектор ару 11 був зайнятий котлованом для видобування піску, заповнений ґрунтом, змішаним зі сміттям. Цей котлован було зроблено у 2000 р., і тоді ж у ньому було захоронено відходи звірогосподарства (тушки хутряних тварин). З огляду на це, дослідження в цьому секторі не проводились. В іншій частині розкопу виявлено 10 поховань і 18 заглиблених об'єктів.

У північно-західному куті розкопу в орному шарі було зафіксовано завал фрагментованої цегли. Після його розчистки відкрито початкові ряди склепінчатої кладки і стіни склепу (об'єкт 84), який мав прямокутну форму розмірами 2,7 × 1,3 м і був зорієнтований за лінією Сх—Зх з незначним відхиленням, що приблизно дорівнює магнітному схиленню (рис. 1). Розміри внутрішньої камери становили 2,02 × 0,68 м, висота стін 0,85 м. Вона була заповнена ґрунтом з включеннями всіх типових для пам'ятки артефактів з культурного шару. На дні склепа зафіксовано *in situ* рештки дерев'яної труни із залізними деталями, в якій лежали погано збережені людські останки із західною орієнтацією (рис. 2). У районі ніг, в тому числі і в межах труни, лежали крупні фрагменти та цілі цеглини зі зруйнованого склепіння, а у всій іншій частині заповнення камери їх не виявлено. Це свідчить про те, що склеп було пробито зі східного краю, після чого засипано ґрунтом, а вся інша частина склепіння руйнувалася пізніше, очевидно вже в результаті оранки.